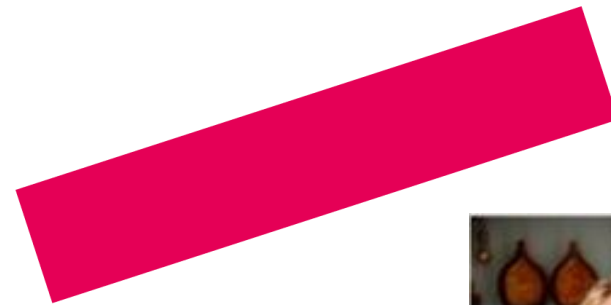

Wat is eerlijk?

Werken aan kansengelijkheid in het onderwijs

Marijke van Vijfeijken 13-10-2022
Week Tegen Armoede

Focuspunt Fair Health

Verkleinen sociaaleconomische gezondheidsverschillen

Integrale aanpak

Vier themalijnen:

- 1) Betere sociaal economische positie (waaronder thema kansenongelijkheid)
- 2) Inclusief werk en onderwijs
- 3) Gezondheidsbevorderende leefomgeving en leefstijl
- 4) Toegankelijke informatie en voorzieningen

<https://www.han.nl/artikelen/2022/01/fair-health-op-de-springplank-van-het-nieuwe-jaar/>

Be Heertum
2461 ZIJTAART

B 30-39

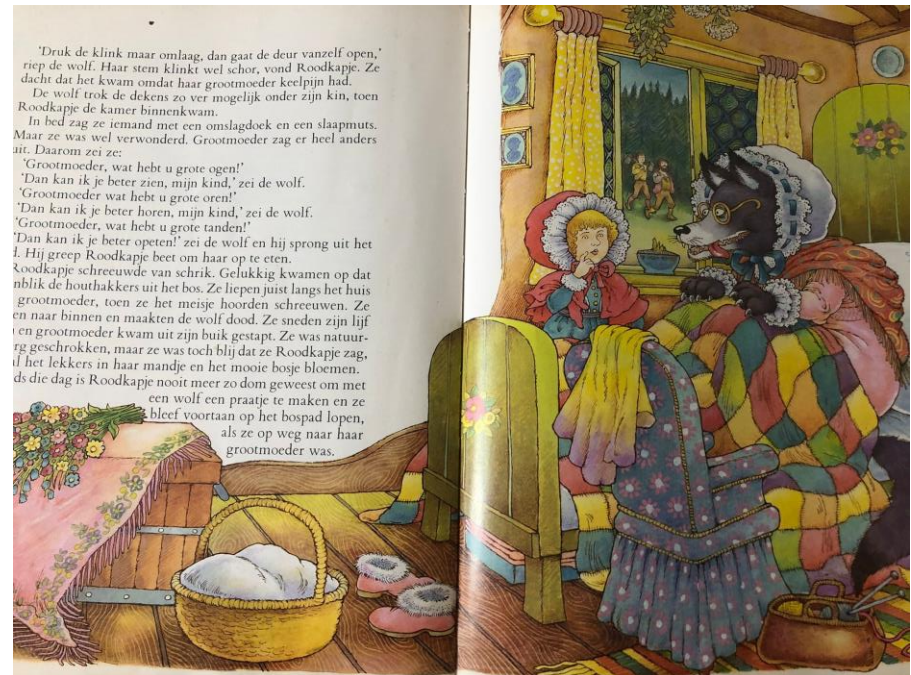
Moraal van dit verhaal?

Thuis en school kunnen totaal verschillende werelden zijn

Wat leerlingen op school laten zien is niet altijd wat ze in potentie in zich hebben.

Leerlingen verschillen in startpositie en ondersteuning die ze van huis uit meekrijgen. Dit beïnvloedt hun kansen.

Leraren kunnen het verschil maken door te luisteren, te kijken en te handelen (door *extra* ondersteuning te geven)

'Druk de klink maar omlaag, dan gaat de deur vanzelf open,' riep de wolf. Haar stem klinkt wel schor, vond Roodkapje. Ze dacht dat het kwam omdat haar grootmoeder keelpijn had.
De wolf trok de dekens zo ver mogelijk onder zijn kin, toen Roodkapje de kamer binnenkwam.
In bed zag ze iemand met een omslagdoek en een slaapmuts. Maar ze was wel verwonderd. Grootmoeder zag er heel anders uit. Daarom zei ze:
'Grootmoeder, wat hebt u grote ogen!'
'Dan kan ik je beter zien, mijn kind,' zei de wolf.
'Grootmoeder wat hebt u grote oren!'
'Dan kan ik je beter horen, mijn kind,' zei de wolf.
'Grootmoeder, wat hebt u grote tanden!'
'Dan kan ik je beter opeten!' zei de wolf en hij sprong uit het bed. Hij greep Roodkapje beet om haar op te eten.
Roodkapje schreeuwde van schrik. Gelukkig kwamen op dat ogenblik de houthakkers uit het bos. Ze liepen juist langs het huis van grootmoeder, toen ze het meisje hoorden schreeuwen. Ze liepen naar binnen en maakten de wolf dood. Ze sneden zijn lijf open en grootmoeder kwam uit zijn buik gestapt. Ze was natuurlijk geschrokken, maar ze was toch blij dat ze Roodkapje zag, want het was haar tante. Ze nam haar mee naar huis. Sinds die dag is Roodkapje nooit meer zo dom geweest om met een wolf te praten en te eten. Ze bleef voortaan op het bospad lopen, net als ze op weg naar haar grootmoeder was.

“Gelijke kansen is als ik in mijn onderwijs aansluit bij de zone van naaste ontwikkeling”

“Als ik leerlingen voldoende uitdaging geef”

“Ongeacht waar iemand vandaan komt, probeer je het beste uit het kind te halen”

“Het kind voelt zich veilig genoeg om stappen te zetten, zich te ontwikkelen en ervaart daarbij dat het fouten mag maken”

“Los van vooroordelen krijgt het kind kansen”

“Ik vind gelijke kansen als ik ieder kind evenveel kansen geef dus echt aan iedere leerling evenveel tijd besteed”

**WAT IS GELIJKHEID
VOOR JOU...**

STÖRUNG

ALARM

EIN

AUS

AUSGANG

ALARM

SCHWELLE

ALARMZONENENTFERNUNG

METER

+

METER

Wat zijn gelijke of ongelijke kansen?

Gelijke kansen: Als de prestaties van een leerling zijn toe te schrijven aan aanleg en inzet en niet aan het opleidingsniveau, het beroep, het inkomen of de etniciteit van de ouders.

Ongelijke kansen: Als leerlingen met **gelijke aanleg** verschillende kansen hebben op een succesvolle schoolloopbaan vanwege hun afkomst.

Gelijke kansen zijn dus niet.....

- Gelijke prestaties voor alle leerlingen
- Een hoge gemiddelde eindtoetsscore
- Hoge schooladviezen voor alle leerlingen
- Aansluiten bij individuele behoeften van leerling
- Iedereen moet een bachelor of een masterdiploma kunnen behalen

Maakt het in ons land vandaag de dag nog uit waar je wieg staat?

Wat is dan rechtvaardig onderwijs?

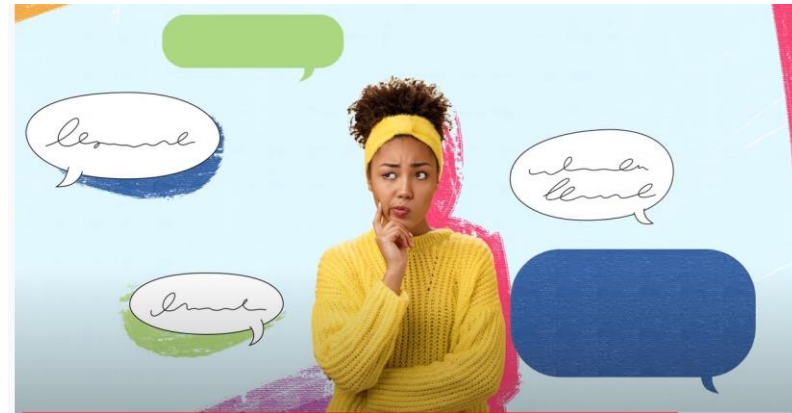
Wij vinden het rechtvaardig als de prestaties van een leerling toe te schrijven aan aanleg en inzet en **niet** aan het opleidingsniveau, het beroep, het inkomen of de etniciteit van de ouders (meritocratisch ideaal).

Gelijke kansen/versus rechtvaardigheid

Het is onrechtvaardig als kinderen **met gelijke aanleg** verschillende mogelijkheden hebben op een succesvolle schoolloopbaan vanwege hun afkomst.

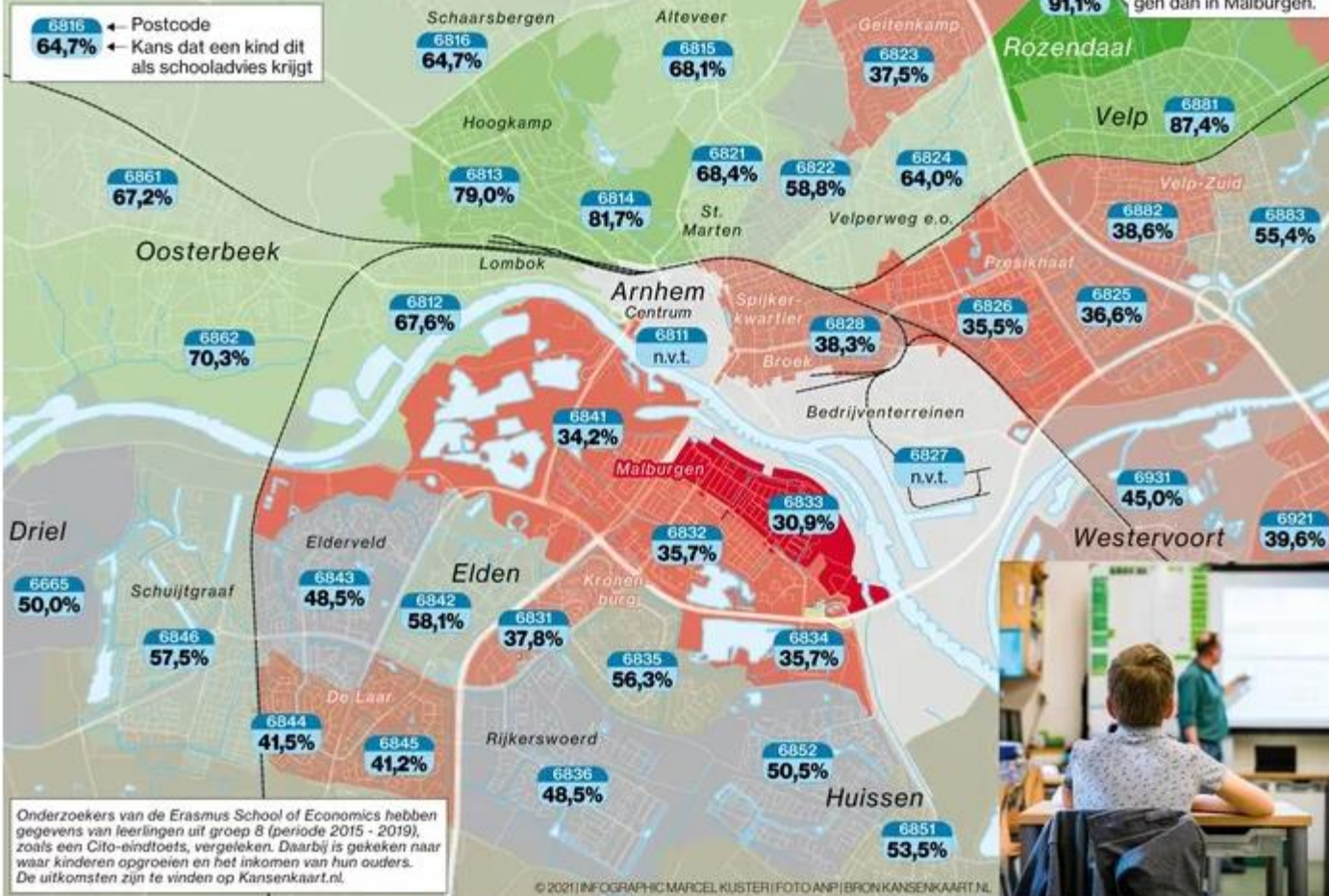
Status = aanleg + inzet

Merit = IQ + effort

Wie gaat er naar de havo of hoger?

Het aandeel kinderen dat in groep 8 het schooladvies krijgt voor havo of hoger (in % per postcodegebied). Kanskaart.nl laat zien dat er in Arnhem-Noord veel meer kinderen naar havo en vwo gaan dan in -Zuid.

Kansenongelijkheid is zeker niet alleen een probleem van de grote steden

▲ Deze schooladviezen krijgen ze in de verschillende Arnhemse wijken. © Marcel Kuster, foto ANP

Ouders met een laag inkomen? Dan is de kans dat je een lager schooladvies krijgt groter

Gelijke onderwijskansen als onderdeel van 'social justice'

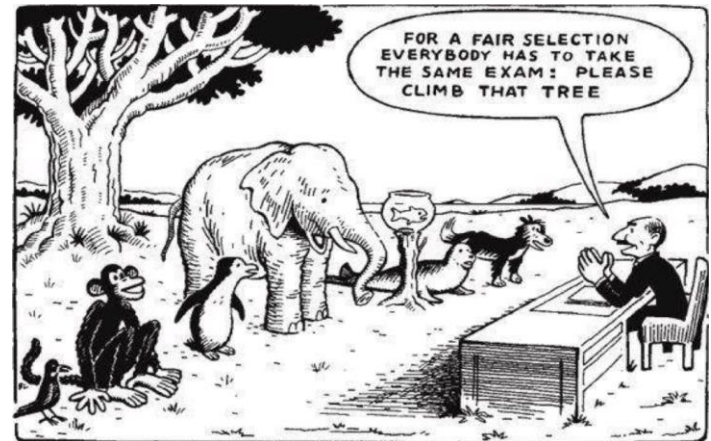
Principe 1: Gelijke verdeling van middelen

Rechtvaardigheid is:

Elke leerling gelijk dus iedereen moet evenveel leermogelijkheden krijgen op school.

- Gelijke verdeling van aandacht, tijd en ondersteuning (middelen)

(ongeacht sociale achtergrond)

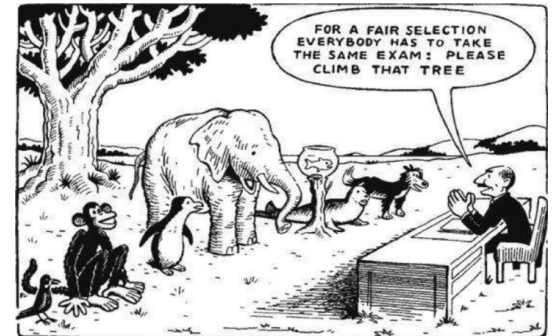

Principe 2: Verdelen op basis van prestaties

Rechtvaardigheid is:

Op basis van de inspanning, veronderstelde potentie of eerdere leerresultaten van leerlingen middelen verdelen (dus ook niet op basis van sociale achtergrond).

- Persoonlijke leerdoelen
- Prestaties bepalen in welke niveaugroep je komt of op welk schoolniveau
- Toegang tot plusklassen of technasium etc.

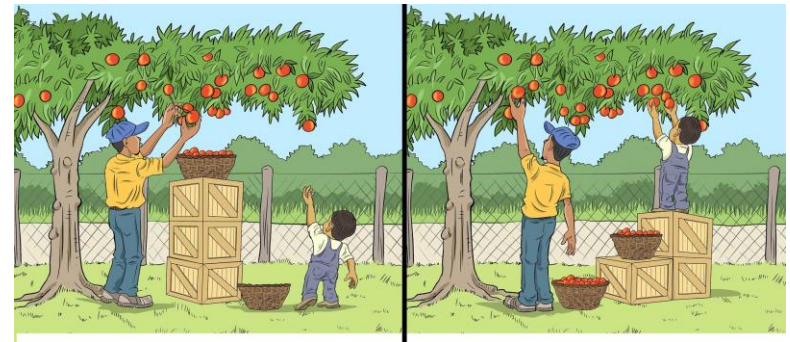

Principe 3: Verdelen op basis van behoefte

Rechtvaardigheid is:

Aanvullende (extra) middelen geven aan leerlingen die in achterstandssituaties opgroeien

- Extra aandacht en ondersteuning (instructie)
- Extra (leer)activiteiten organiseren
- De beste leraren

Ongelijke kansen

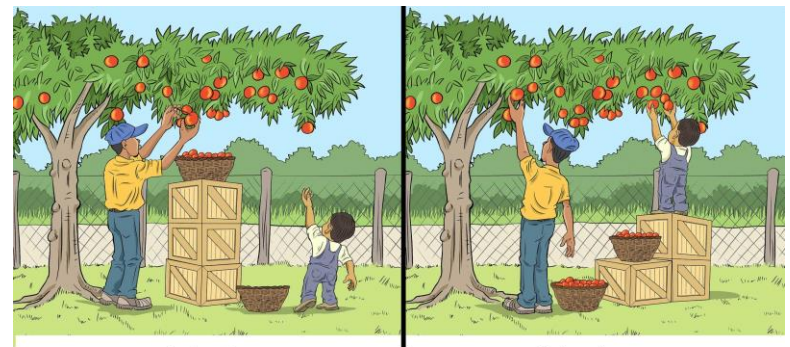
Gelijke kansen

Principe 4: Streven naar gelijke leeruitkomsten

Rechtvaardigheid is:

Streven naar gelijke output in plaats van gelijke input. Dit vraagt net als het vorige principe om het compenseren van kansarme leerlingen.

- Gezamenlijke leerdoelen
- Leren als een groep in het zelfde tempo
- Nadruk op samen leren

Ongelijke kansen

Gelijke kansen

Divergerende leeruitkomsten

Principe 1

Gelijke verdeling van middelen

Principe 2

Verdelen op basis van prestaties (merit)

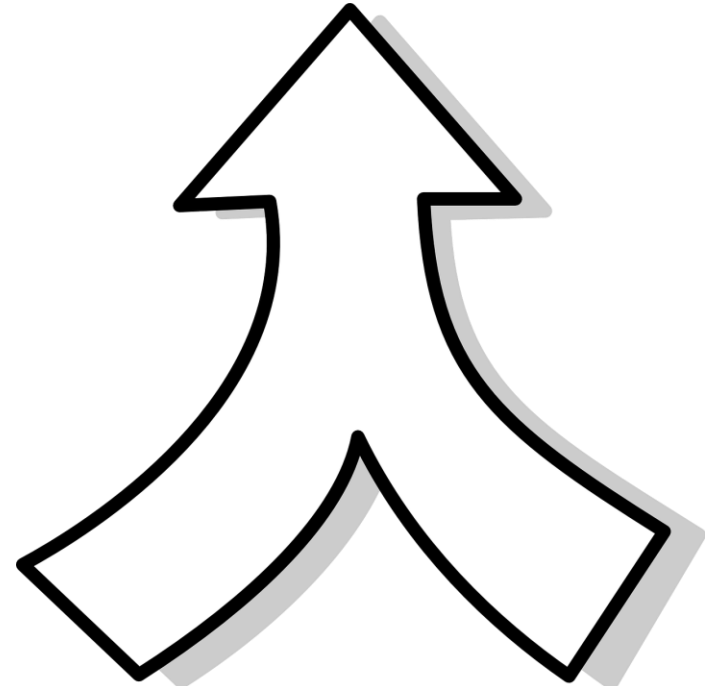
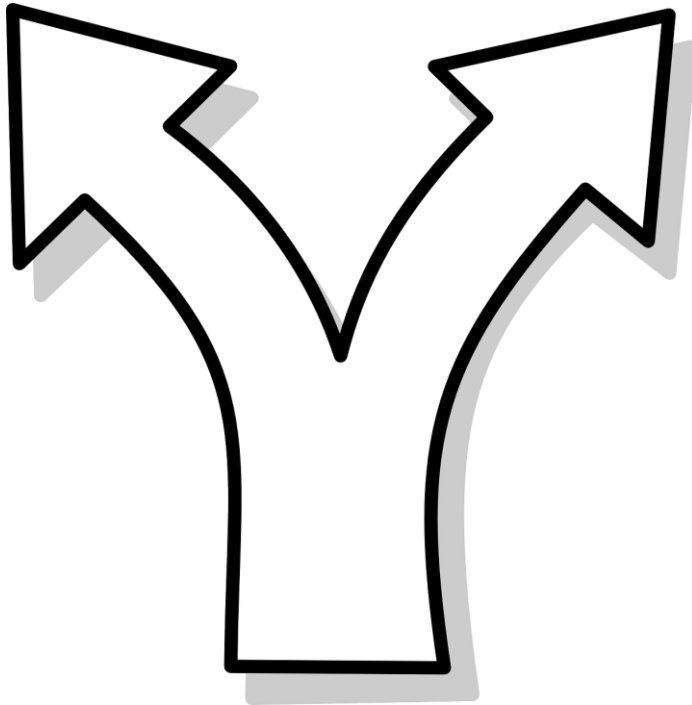
Convergerende leeruitkomsten

Principe 3

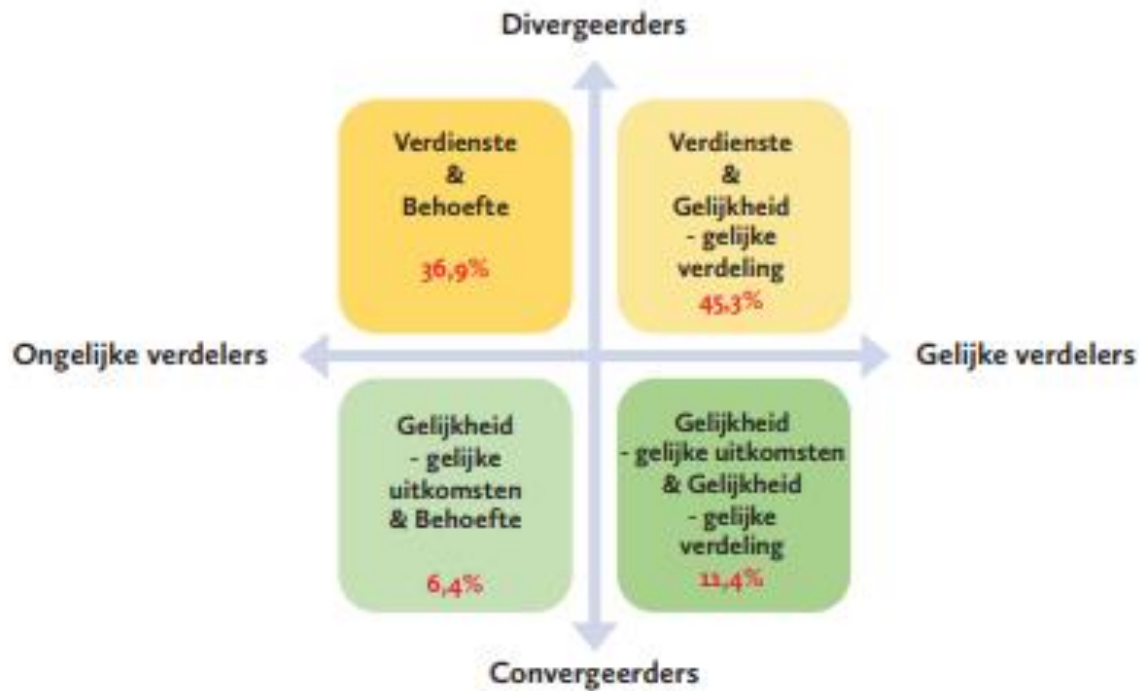
Verdelen/compenseren op basis van
behoefte/need

Principe 4

Streven naar gelijke leeruitkomsten

Wat vinden leraren?

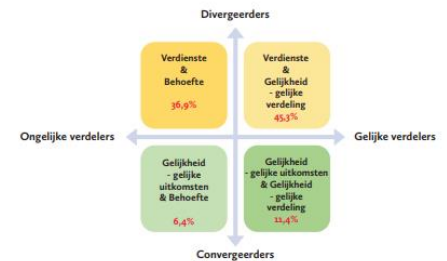

Figuur 10.2: Schematische weergave van leraarprofielen m.b.t ondersteunde rechtvaardigheidsprincipes voor differentiatie (Van Vijfeijken et al., 2021a)

Wat vinden leraren rechtvaardig?

(Van Vijfeijken e.a., 2021)

- Leraren worstelen met dit soort vraagstukken
- Vaak vinden ze dat de ondersteuning gelijk moet worden verdeeld en dat alle leerlingen persoonlijke leerdoelen moeten hebben passend bij eerdere prestaties (divergerende differentiatie)
- Toch zijn ze niet eenduidig over de rechtvaardigheidsprincipes.
- In de praktijk mengvormen van convergente en divergente differentiatie
- Het is de vraag of keuzes voor differentiatie weloverwogen worden gemaakt en of er een relatie gelegd wordt met gelijke kansen

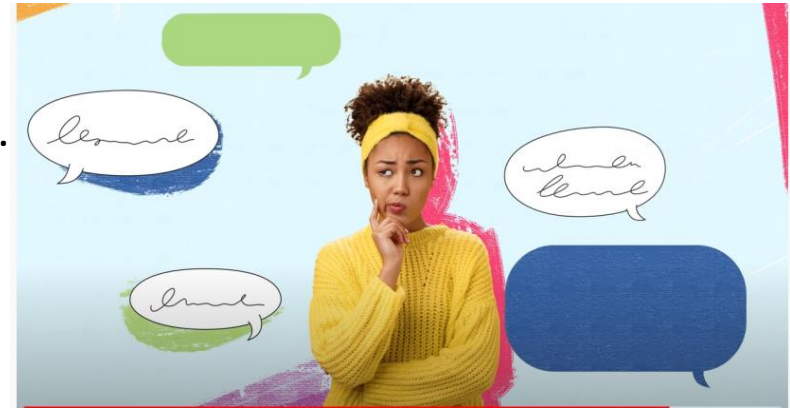

Figuur 10.2: Schematische weergave van leraarprofielen m.b.t. ondersteunde rechtvaardigheidsprincipes voor differentiatie (Van Vijfeijken et al., 2021a)

Wat betekent dit voor de professionalisering van (toekomstige) leraren?

Het onderwijs zit vol met praktijkdilemma's.

Het kan helpen om met de bril van sociale rechtvaardigheid naar deze dilemma's te kijken en met je collega's te bespreken. Wat is belangrijk in de context van jullie school?

Hardop en met elkaar nadenken over sociale rechtvaardigheid en de betekenis voor gelijke kansen in het onderwijs en de rol die jij als leerkracht/professional hierin kan spelen.

In dialoog gaan met elkaar over gelijke kansen en sociale rechtvaardigheid

Twee praktijkdilemma's voor het onderwijs

- Het leeruitkomstendilemma
(individuele leerdoelen versus gezamenlijke leerdoelen)
- Het ondersteuningsdilemma
(evenveel ondersteuning versus extra ondersteuning)

In dialoog over de dilemma's m.b.v. de volgende vragen:

Eerst het verhaal van de leerkracht goed lezen

1. Bepaal met elkaar waarom het een dilemma is. Maak daarbij gebruik van de 'taal' uit deze workshop maar voel vrij om daar ook andere waarden aan toe te voegen.
 - Welke waarden of principes staan op het spel in het dilemma?
 - Concurreren de waarden op een bepaalde manier met elkaar?
 - Welke praktische en/of beleidsoverwegingen staan op het spel?
2. Bepaal welke keuzes/opties of acties beschikbaar zijn of mogelijk zijn en voor wie?
3. Wat wordt er voor iedere keuze gewonnen en wat verloren?
4. Bepaal wat jullie vinden dat zou moeten gebeuren en waarom jullie dat vinden

‘Education cannot compensate for society.’ (Bernstein, 1970)

Focuspunt Fair Health

<https://www.han.nl/artikelen/2022/01/fair-health-op-de-springplank-van-het-nieuwe-jaar/>

Pagina over kansengelijkheid

<https://www.han.nl/over-de-han/onze-focus/fair-health/kansengelijkheid/>

- Downloads met tools voor leraren/scholen
- Filmpjes over verwachtingen
- Podcast
- Artikelen
- Netwerken
- Meer over mijn promotieonderzoek

<https://www.han.nl/onderzoek/samenwerken/kwaliteit-van-leren/producten/>

Work in progress!